

Клим Н.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4949-6644>

Klym Nadiia

Ukrainian National Forestry University

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ІМПЕРАТИВУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ

PROSPECTS OF FORMING THE IMPERATIVE OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISM OF BALANCED DEVELOPMENT OF RECREATIONAL FOREST USE

У ході дослідження наголошено, що існуючі тенденції у лісокористуванні відображають те, що у переважній більшості сфера лісового господарства орієнтована на сировинну лісозаготівлю, а не збалансоване лісокористування. Відзначено, що розвиток рекреаційного лісокористування потребує пошуку підходів нових до формування додаткових фінансових джерел і впровадження імперативних механізмів стимулювання. Сформульовано підхід до господарсько-рекреаційного значення лісу як відновлювального природного ресурсу для формування екосистеми планети. Визначено, що діючі механізми відновлення лісових екосистем мають ряд недоліків, які можна систематизувати за окремими ознаками. Доведено необхідність впровадження імперативних фінансово-економічних механізмів для забезпечення збалансованого розвитку рекреаційного лісокористування. Запропоновано введення фінансових механізмів формування самоокупності та забезпечення прибутковості рекреаційних територій. Наголошено, що рекреаційний відпочинок має носити не виключно фінансовий характер, а й соціально-просвітницький для виховання дбайливого ставлення до природи.

Ключові слова: природні ресурси, лісокористування, рекреація, лісовідновлення, лісорозведення, фінансово-економічний механізм, лісові екосистеми.

The study emphasized that the current trends in forest management reflect the fact that the vast majority of the forestry sector is focused on raw timber harvesting, rather than balanced forest management and forest restoration. It was noted that until recently, forest management was largely viewed from the perspective of the possibility of obtaining commercial profit, but changing priorities and human views has become an important aspect of the sustainable development of recreational nature management. The development of recreational forest management requires finding new approaches to the formation of additional financial sources and the introduction of imperative mechanisms to stimulate forest regeneration and forestation. An approach to the economic and recreational value of forests as a renewable natural resource for the formation of the planet's ecosystem is formulated. It was determined that the existing mechanisms for forest restoration have a number of shortcomings that can be systematized according to individual characteristics, however, the implementation of international practices and experience will allow the development of effective imperative financial and economic mechanisms of a stimulating nature. The need to introduce imperative financial and economic mechanisms to ensure the balanced development of recreational forest use has been proven. The introduction of financial mechanisms for the formation of self-sufficiency and ensuring the profitability of recreational areas has been proposed. It is noted that recreational forest use is that area of human management that, under certain administrative, legislative and financial and economic influence, contributes to ensuring the restoration of mental and spiritual health of a person and the restoration of the natural balance of the planet. Therefore, a change in state priorities and the level of funding for programs for reforestation and forestation, as well as a change in the focus on the use of forests for recreational purposes will contribute to increasing the ecological culture and

education of the population. It is emphasized that the monetization of recreational recreation should be not only financial in nature, as a source of income, but also socio-educational in order to foster the idea of a careful attitude towards nature. It is proven that today the importance of forest recreational infrastructure for the population is constantly growing due to the awareness of the need to preserve natural ecosystems and the development of ecological culture.

Keywords: natural resources, forest use, recreation, reforestation, afforestation, financial and economic mechanism, forest ecosystems

Постановка проблеми. Сучасне життя все більше вказує на необхідність розвитку технологій та пошуку механізмів, спрямованих на відновлення природного потенціалу планети. Формування політичних поглядів та закладення в економічні показники розвитку фінансових ресурсів на відновлення екосистеми вказує усвідомлення масштабів та наслідків кліматичних змін. У цьому контексті, як один із напрямків відновлення природного потенціалу, актуального значення набуває рекреаційне лісокористування. Лісокористування до недавніх пір у переважній більшості розглядалось із погляду можливості одержання комерційного прибутку, проте зміна пріоритетів та людських поглядів стало важливим аспектом сталого розвитку рекреаційного природокористування. Використання природних ресурсів, в тому числі і у рекреаційних цілях, створює навантаження на відповідні екосистеми та природні ареали, що викликає необхідність пошуку нових підходів та збалансованих механізмів відновлення та розвитку рекреаційних територій. Розвиток та впровадження інституцій фінансово-економічного та адміністративно-стимулюючого характерів дають можливість поєднувати екологічні, соціальні та економічні вигоди господарського розвитку рекреаційного лісокористування. Впровадження механізмів монетизації рекреаційного потенціалу лісових екосистем забезпечить формування джерел фінансування його відновлення та розвитку. А підходи забезпечення фінансової стійкості, самоокупності та оптимального використання соціальних і природних рекреаційних ресурсів стануть поштовхом до формування нової екологічної культури населення та господарюючих суб'єктів щодо природного середовища. Отже, зміна екологічних поглядів спонукає до створення єдиного імперативного механізму, заснованого на принципі збалансованого розвитку лісокористування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансово-економічного забезпечення та формування механізмів збалансованого розвитку рекреаційного лісокористування, дослідження його рекреаційного значення лісу на навколишнє середовище та ментальне здоров'я людини висвітлюють

у своїх наукових працях такі вчені, як Гюлтекін О. [1], Дейнека А., Копач М. [2], Дребот О. [6], Марчук Ю. [8], Мединська Н., Близнюк В., Подлегаєв В. [9], Скольський І., Сенета З., Харачко Т. [11], Шершун М., Микитин Т., Клим Н. [12], Ярмолюк Д. [13]. Водночас, міжнародні підходи до рекреаційного значення лісу вказують на необхідність пошуку імперативних концепцій фінансово-економічного та адміністративно-стимулюючого характеру для розвитку господарської діяльності в контексті збалансованого рекреаційного лісокористування, що обумовлює актуальність дослідження.

Формулювання цілей статті. Розвиток рекреаційного лісокористування потребує пошуку нових підходів до формування додаткових фінансових джерел і впровадження імперативних механізмів стимулювання лісовідновлення та лісорозведення. Зважаючи на актуальність питання приведення вітчизняних практик лісокористування до міжнародних законодавчих норм нами сформульовано до дослідження наступні завдання:

- дослідити господарсько-рекреаційне значення лісу як відновлювального природного ресурсу для формування екосистеми планети;
- розглянути необхідність впровадження імперативних фінансово-економічних механізмів для забезпечення збалансованого розвитку рекреаційного лісокористування;
- запропонувати фінансові механізми формування самоокупності та забезпечення прибутковості рекреаційних територій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне суспільство у своєму розвитку дійшло до етапу дослідження актуальності не лише використання природних ресурсів для отримання прибутків, а й до усвідомлення наслідків своєї господарської діяльності. Постійне забруднення навколишнього середовища промисловими та побутовими відходами, безконтрольна вирубка лісових масивів, розорення земель та інші техногенні фактори стали основою підставою виникнення екологічних проблем, і як наслідок призводять до росту захворювань та зміни клімату [11].

Екологічні зміни навколишнього середовища під впливом антропогенного і техногенного навантаження зачіпають всі без винятку

аспекти людського життя у глобальному, а не лише у локальному масштабі. Питання ощадливого використання природних ресурсів та дбайливого ставлення до навколишнього середовища є тим напрямком, який потребує нагальної уваги із боку світової спільноти. Керівництву держав та міжнародних природоохоронних організації необхідно мати політичну волю та приймати виваженні політико-економічні рішення щодо відновлення природних багатств та упередження впливу шкідливого та недбалого природокористування. Зважаючи на фактор можливості хоча б часткового відновлення окремих природних ресурсів доцільно розробляти та впроваджувати імперативні механізми фінансово-економічної підтримки природо відновлення [8]. Загальнодоступним напрямком природо відновлення для усіх країн світу, є відновлення лісових масивів, зниження рівня забруднення земель, океанів та ґрунтових вод шляхом жорсткого регулювання екологічних норм для суб'єктів господарювання. Запровадження жорстких адміністративних механізмів та фінансових санкцій дасть поштовх до розвитку рекреаційного природокористування, підвищення екологічної свідомості та освіти населення. Такі імперативні механізми доцільно запровадити як у локальному (на рівні окремих країн), так і глобальному масштабі (міжнародному рівні), а відповідні фінансово-економічні наслідки застосовувати не тільки для безпосередніх порушників, а й для країни походження / реєстрації порушника. Причому, вважаємо, що фінансово-економічні наслідки доцільно врегулювати та уніфікувати на міждержавному рівні через відповідні міжнародні угоди та запроваджувати і для постачальника лісових ресурсів, і до їх споживача.

Поряд із цим варто відзначити, що урбанізація міст та зростання техногенних та антропогенних факторів здійснює безпосередній вплив на здоров'я людини. Зниження рівня метального здоров'я та необхідність його відновлення викликає підвищений попит на рекреаційні послуги. Одним із актуальних та доступних бізнес-проектів у сфері рекреаційних послуг на даний час є лісокористування [13]. Існуючі тенденції у лісокористуванні відображають те, що у переважній більшості сфера лісового господарства орієнтована на сировинну лісозаготівлю, а не збалансоване лісокористування та відновлення лісових масивів. Тобто, у фінансово-господарському аспекті виникає суперечність щодо швидкого одержання прибутку та вкладення значних коштів у довгострокові проекти відновлення та рекреаційного використання лісів [1]. Зважаючи на викладене, вважаємо за необхідне формування нових імперативних механізмів, які

ставлять на перше місце екологічні та соціальні вимоги у поєднанні із розвитком нових економічних підходів до лісокористування через їх рекреаційне використання.

Вітчизняні економічні механізми є мало ефективними у рекреаційному розвитку лісокористування, і більш орієнтовані на сировинне використання лісів, а не їх відновлення. Зокрема, діючі механізми мають ряд недоліків, які можна систематизувати за окремими ознаками, однак впровадження міжнародних практик та досвіду дозволять розробити ефективні імперативні фінансово-економічні механізми стимулюючого характеру, рис. 1.

Виходячи з цього, вважаємо, що під імперативним фінансово-економічним механізмом збалансованого розвитку рекреаційного лісокористування слід розуміти сукупність регулюючих нормативно-правових актів, фінансових стимулів та санкцій, спрямованих на організацію беззбиткового ведення господарської діяльності у рекреаційній зоні, метою якої є збереження та відтворення її соціально-екологічного потенціалу.

Міжнародний досвід та практичний аспект фінансового природокористування вказує, що питання встановлення механізмів відновлення навколишнього середовища має декілька окремих напрямків, зокрема: стимулюючий та адміністративний. І хоча, аналогічна модель використовується і у вітчизняній практиці, однак адміністративно-правове регулювання та фінансово-економічні механізми є недостатньо жорсткі щодо порушників екологічного законодавства. Поряд із цим виникає необхідність впровадження таких механізмів, які б не відлякували потенційних приватних інвесторів, а заохочували. Тобто сучасні підходи вимагають пошуку балансу між жорсткими фінансовими санкціями за порушення законодавства, законодавчо-регулюючими нормами і стимулююче-заохочувальними механізмами. А це потребує кропіткої роботи над розробкою відповідних нормативних документів, внесення змін у діючі нормативи та формування комплексного науково-практичного підходу до методів та інструментів регулювання збалансованого розвитку рекреаційного лісокористування [12]. Отже, Європейські підходи до формування нових поглядів у лісовому рекреаційному господарстві вимагають:

- уніфікації вітчизняних законодавчих актів та практик лісокористування із європейськими нормами;
- підвищення рівня регулювання підходів до жорсткого захисту екології та біорізноманіття відповідно до вимог Європейської «Зеленої угоди» [15] та Лісової стратегії [14];

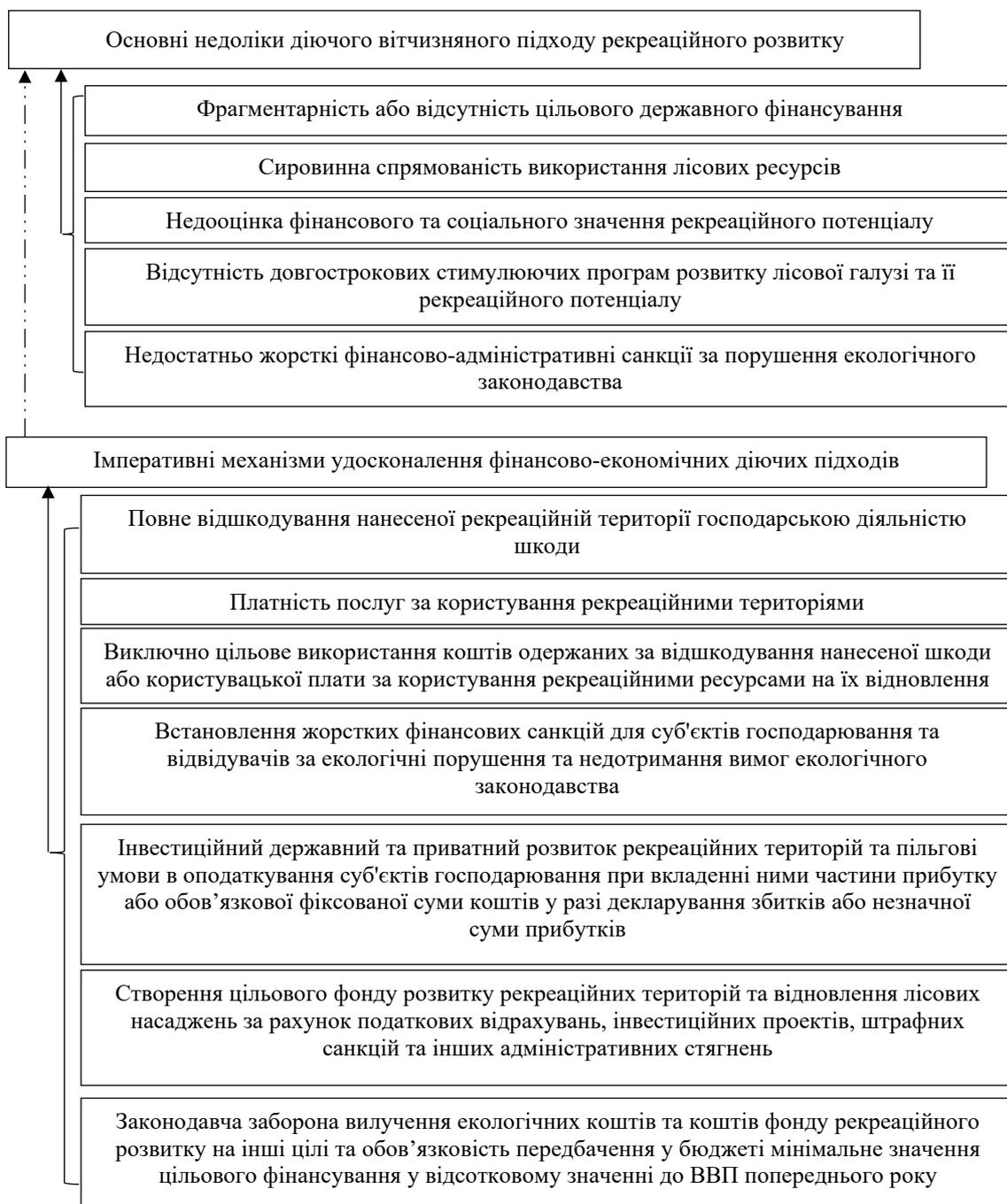

Рис. 1. Зміна підходів щодо формування імперативного фінансово-економічного механізму розвитку рекреаційного лісокористування

Джерело: сформовано автором

- сертифікації господарської діяльності та якості послуг відповідно до міжнародних систем та правил;
- боротьби та жорстких фінансових покарань за незаконні рубки;
- розвитку багатовекторності використання лісових ресурсів із нахилом до їх рекреаційного використання [2; 12].

Використання рекреаційного потенціалу лісових масивів є тим напрямком, який забезпечить не лише духовний відпочинок чи

збереження лісу, а концептуально спрямований на відтворення біорізноманіття у поєднанні із економічно-інвестиційними вигодами. Проте, використання лісу у рекреаційному спрямуванні має зберігати баланс між економічною вигодою та необхідністю збереження екосистеми та забезпечити його сталий розвиток. Надання дозволу на використання лісів у рекреаційних цілях для ведення господарської діяльності має засновуватись на принципі самокупності наданої у експлуатацію території із

врахуванням необхідного коефіцієнту доходу від оренди на її цільовий розвиток. Такий підхід забезпечить не тільки беззбитковість, а й дозволить здійснювати державне інвестиційне фінансування за рахунок одержаного прибутку. Вартість послуги при такому підході має враховувати навантаження на екосистему виходячи із середньостатистичної чи розрахункової кількості відвідувачів і включатись у рахунок вартості її відновлення. Розробка та впровадження методики оцінки ефективності використання лісових ресурсів на рекреаційній території та відповідної вартості послуги для відвідувачів є тим фінансовим розрахунком, який має бути спрямований на покриття витрат із відновлення, а також враховувати інвестиційний прибуток розвитку.

Сьогодні показує, що фактично, окрім туристичного збору, вартість надання послуг із відвідування історичних та рекреаційних зон для туристів не використовується. Тому вважаємо, що впровадження такої платної послуги зможе частково, а у подальшому і повністю забезпечити фінансування відновлення рекреаційних лісових територій. Однак, монетизація рекреаційного відпочинку має носити не виключно фінансовий характер, як джерело доходу, а й соціально-просвітницький для виховання ідеї дбайливого ставлення до природи. Такий підхід щодо оплати рекреаційного відпочинку стосується фізичних осіб.

Орієнтовний розрахунок пропонуємо здійснювати використовуючи формульний вираз:

$$PP = \frac{B}{CK} + KI \times K$$

де B – витрати на відновлення екосистеми за попередній період; CK – середньо розрахункова кількість відвідувачів попереднього періоду; KI – капітальні інвестиції; K – коефіцієнт фінансових змін (податку на доходи фізичних осіб, ЄСВ, туристичний збір, витрати на оплату праці, індекс інфляції тощо. За нормальних умов.

$$KI = \frac{CD}{CK}$$

де CD – сукупний комерційний дохід рекреаційної території за попередній період.

У разі потреби розрахунок корегується на індекс інфляції або з урахуванням суттєвих змін у законодавстві про оплату праці персоналу задіяного у обслуговуванні та нагляді за рекреаційної території чи інших суттєвих фінансових показників.

У контексті рекреаційного лісокористування коефіцієнт фінансових змін, розрахований на основі витрат на оплату праці, капітальних

інвестицій, прибутку до оподаткування та туристичного збору, слугує ключовим індикатором фінансової стійкості та ефективності управління рекреаційним комплексом, оскільки він відображає здатність підприємства трансформувати поточні операційні витрати (оплата праці сервісного персоналу) та стратегічні довгострокові вкладення (капітальних інвестицій в облаштування рекреаційної інфраструктури – стежки, майданчики, навіси тощо) у фінансовий результат (прибуток), який частково формується за рахунок безпосередніх надходжень від туристичного збору, що дозволяє оцінити загальну динаміку та збалансованість фінансових потоків, спрямованих на підтримку та розвиток рекреаційного потенціалу лісових територій.

В цьому аспекті комерційне використання рекреаційних лісових екосистем суб'єктами господарювання також вимагає розробки методики для фінансування заходів із її відновлення. Це питання також є досить актуальним та дискусійним, оскільки включає і питання оподаткування (орендна плата за землю, екологічний податок, туристичний збір), взаємодії із органами місцевої та державної влади, а також інші соціально-економічні фактори, пов'язані із формуванням робочих місць та значення підприємства для економіки регіону.

На нашу думку, врегулювання питання впровадження монетизації рекреаційного лісокористування сприятиме стабілізації екологічної ситуації та сталому розвитку лісового господарства. Пошук шляхів фінансування відновлення рекреаційного потенціалу є досить складним та не популярним у політичному аспекті питанням, проте фінансова підтримка цього напрямку лісокористування є необхідною для належного забезпечення екологічного стану лісу. Питання фінансово-інвестиційного розвитку рекреаційного лісокористування та його комерціалізація є тим завданням, яке потребує детального аналізу та дослідження з використанням комплексного підходу із оцінки та балансування економічної, соціальної та екологічної складової [9].

Динаміка відтворення лісових ресурсів за 2010–2024 рр. вказує на значне скорочення таких площ, так до 2013 року площі із лісовідтворення, як правило становили більше 67 тис. га. Однак у 2021 році обсяг площі лісовідтворення становить лише 27 відсотків від рівня 2010 року або 18 945 га. Певною мірою зниження рівня лісовідтворення пов'язане із скороченням державної фінансової підтримки програм, що зв'язано із нападом росії на східну частину України та АР Крим. Однак, незважаючи на зниження рівня фінансування державне підприємство «Ліси України» сприяє розвитку

рекреаційної інфраструктури. Так у 2024 році забезпечено функціонування 949 рекреаційних об'єктів в зоні обслуговування дев'ять регіональних офісів, з яких 120 облаштовано протягом 2023–2024 років. На 2025 рік заплановано облаштування ще 50 об'єктів [4; 5; 7; 10].

За статистичними спостереженнями у період 2021–2024 років питання співвідношення лісовідновлення до лісорозведення дещо стабілізувалось, обсяги лісорозведення зросли з 2 768 га у 2022 році до 6 746 га у 2024 році. Відповідно і відносне співвідношення також мало місце до зниження до 521,4% у 2023 році та 505,0% у 2024 році. Динаміку співвідношення площ лісовідновлення та лісорозведення наведено на рис. 2 [3; 6].

Також, Дребот О.І. у своїй праці зазначає, що «у 2010 році співвідношення площ лісовідновлення до лісорозведення становило 152,1%, однак з 2014 року розрив почав стрімко зростати, досягнувши у 2015–2018 роках пікових значень – понад 2 000%. На кожен гектар лісорозведення у 2018 році припадало понад 28 гектарів лісовідновлення (2 844,5%), що свідчить про критичне скорочення масштабів створення нових лісових масивів» [6].

На сьогоднішній день значення лісової рекреаційної інфраструктури для населення невинно зростає через усвідомлення необхідності збереження природних екосистем та розвиток екологічної культури. Проте вітчизняне лісове господарство переважно орієнтоване на лісозаготівлю, а не на надання рекреаційної послуги. Тому це підтверджує необхідність зміни спрямування державної політики не лише на відновлення лісів після їх промислових

рубок, а й розширення їх площ за рахунок деградованих чи непридатних земель та зміну підходів із сировинного на рекреаційно-експлуатаційний, який не шкодить природному середовищу.

Висновки з проведеного дослідження.

Використання лісових ресурсів у господарській діяльності має бути спрямоване не на його сировинне призначення, а у першу чергу, виходячи із екологічних міркувань, спрямовуватись на розвиток альтернативних напрямків господарювання. Рекреаційне лісокористування є тим напрямком людського господарювання, який за певного адміністративно-законодавчого та фінансово-економічного впливу сприяє забезпеченню відновлення ментального та духовного здоров'я людини та відновлення природного балансу планети. Тому, зміна державних пріоритетів і рівня фінансування програм із лісовідновлення та лісорозведення, а також зміна спрямованості до використання лісів у рекреаційних цілях сприятиме підвищенню екологічної культури та освіти населення. Впровадження монетизації рекреаційного використання лісів дасть можливість забезпечити їх самофінансування та розвиток на користь відновлення екосистеми лісу, а також відкриття фінансових програм, спрямованих на підвищення комфорту рекреаційних послуг. Зважаючи на це, вважаємо за доцільне впроваджувати імперативні фінансово-економічні механізми для збалансованого розвитку рекреаційного лісокористування, під якими слід розуміти сукупність регулюючих нормативно-правових актів, фінансових стимулів та санкцій спрямованих на організацію

Рис. 2. Динаміка площі лісовідновлення та лісорозведення за 2015–2024 рр., тис. га

Джерело: сформовано та розраховано на основі [3; 6]

беззбиткового ведення господарської діяльності у рекреаційній зоні з метою збереження та відтворення її соціально-екологічного потенціалу. При цьому імператив досягається завдяки усвідомленню того, що використання лісового ресурсу має не тільки фінансово покривати його вартість, а у першу чергу спрямовуватись

на відновлення нанесеної шкоди та розвиток. Жорстке законодавче регулювання та контроль за дотриманням екологічних правил та норм є запорукою впровадження екологічної культури у свідомість кожного відвідувача рекреаційної території чи фінансовій діяльності господарюючого суб'єкта.

Список використаних джерел:

1. Гюлтекін О. Еколого-економічне забезпечення рекреаційного лісокористування в умовах поглиблення децентралізаційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-66> (дата звернення: 28.08.2025).
2. Дейнека А., Копач М. Проблеми і перспективи рекреаційного використання лісів Львівської області. *Регіональна економіка*. 2001. № 2. С. 171–175. https://tourlib.net/statti_ukr/dejneka.htm (дата звернення: 28.08.2025).
3. Державна служба статистики України. URL: https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=SSSU%3ADF_FORESTRY_ACTIVITY%28~%29 (дата звернення: 10.11.2025).
4. Державне агентство лісових ресурсів України. Інвестиційна програма ДП «Ліси України»: 50 нових рекреаційних пунктів у 2025 році. URL: <https://forest.gov.ua/news/investytsiina-prohrama-dp-lisy-ukrainy-50-novykh-rekreatsiinykh-punktiv-u-2025-rotsi> (дата звернення: 15.06.2025).
5. ДП «Ліси України». Цьогоріч рекреаційні пункти ДП «Ліси України» відвідало понад 2 мільйони українців. URL: <https://e-forest.gov.ua/tsohorich-rekreatsijni-punkty-dp-lisy-ukrainy-vidvidalopnad-2-miljony-ukraintsiv/> (дата звернення: 20.06.2025).
6. Дребот О. І., Клим Н.М. Основи рекреаційного лісокористування із врахування економічних механізмів. *Ефективна економіка*. 2025. № 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.12%20> (дата звернення: 05.11.2025).
7. Екорішення: в Україні створять понад 120 лісових рекреаційних пунктів. URL: <https://rubryka.com/2023/05/17/ekorishennya-v-ukrayini-stvoryat-ponad-120-lisovyh-rekreatsijnyh-punktiv/> (дата звернення: 20.06.2025).
8. Марчук Ю.М. Фінансово-економічний механізм природокористування: сутність, складові та перспективи удосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 24. С. 13–18. DOI: <http://doi.org/10.32702/2306-6814.2018.24.13> (дата звернення: 21.09.2025).
9. Мединська Н.В., Близнюк В.В., Гюлтекін О.О., Подлегаєв В.П., Казюк Т.Ю. Еколого-економічні аспекти рекреаційного лісокористування: оцінка ефективності та фінансова стійкість. *Ефективна економіка*. 2024. № 6. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.14> (дата звернення: 21.09.2025).
10. Рекреаційні пункти ДП «Ліси України». URL: <https://e-forest.gov.ua/rekreatsiia/> (дата звернення: 15.06.2025).
11. Скольський І., Сенета З., Харачко Т. Оцінка туристично-рекреаційного навантаження та розвитку туристичної інфраструктури на території Рудківського дендропарку. *Економіка та суспільство*. 2025. № 78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-161> (дата звернення: 12.06.2025).
12. Шершун М.Х., Микитин Т.М., Клим Н.М. Управління національними природними парками: досвід Франції для України. *Збалансоване природокористування. Науково-практичний журнал*. 2024. № 4. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2024.319398> (дата звернення: 12.10.2025).
13. Ярмолюк Д.І. Рекреаційне лісокористування: фактор сталого розвитку туризму. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 13. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-13-12-02> (дата звернення: 12.10.2025).
14. EU Forest Strategy for 2030. European Commission. An official website of the European Union. URL: https://environment.ec.europa.eu/strategy/forest-strategy_en (дата звернення: 02.11.2025).
15. European Green Deal. European Council. Council of the European Union. URL: <https://consilium.europa.eu/en/policies/european-green-deal/> (дата звернення: 02.11.2025).

References:

1. Ghjultekin O. (2022). Ekologho-ekonomichne zabezpechennja rekreacijnogho lisokorystuvannja v umovakh poghlyblennja decentralizacijnykh procesiv [Ecological and economic support of recreational forest use in the context of deepening decentralization processes]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-66> (accessed 28 August 2025).
2. Dejneka A. and Kopach M. (2001). Problemy i perspektyvy rekreacijnogho vykorystannja lisiv Ljvivs'koji oblasti [Problems and prospects of recreational use of forests of Lviv region]. *Reghionaljna ekonomika*, no 2, pp. 171–175. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/dejneka.htm (accessed 28 August 2025).
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrajinjy. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 15 November 2025).

4. Derzhavne aghentstvo lisovykh resursiv Ukrainy. Investycijna prohrama DP "Lisy Ukrainy": 50 novykh rekreacijnykh punktiv u 2025 roci. Available at: <https://forest.gov.ua/news/investytsiina-prohrama-dp-lisy-ukrainy-50-novykh-rekreatsiinykh-punktiv-u-2025-rotsi> (accessed 15 June 2025).
5. DP "Lisy Ukrainy". Cjoghorich rekreacijni punkty DP "Lisy Ukrainy" vidvidalo ponad 2 milijony ukrajinciv. Available at: <https://e-forest.gov.ua/tsohorich-rekreatsijni-punkty-dp-lisy-ukrainy-vidvidalo-ponad-2-milijony-ukraintsiv/> (accessed 20 June 2025).
6. Drebot O.I. and Klym N.M. (2025). Osnovy rekreacijnogho lisokorystuvannja iz vrakhuvannja ekonomichnykh mekhanizmiv [Fundamentals of recreational forest use taking into account economic mechanisms]. *Efektivna ekonomika*, no 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.12%20> (accessed 05 November 2025).
7. Ekorishennja: v Ukraini stvorjatj ponad 120 lisovykh rekreacijnykh punktiv. Available at: <https://rubryka.com/2023/05/17/ekorishennya-v-ukrayini-stvoryat-ponad-120-lisovykh-rekreatsiinykh-punktiv/> (accessed 20 June 2025).
8. Marchuk Ju.M. (2018). Finansovo-ekonomichnyj mekhanizm pryrodokorystuvannja: sutnistj, skladovi ta perspektyvy udoskonalennja [Financial and economic mechanism of nature management: essence, components and prospects for improvement]. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, no 24, pp. 13–18. DOI: <http://doi.org/10.32702/2306-6814.2018.24.13> (accessed 21 September 2025).
9. Medynsijka N.V., Blyznjuk V.V., Ghjultekin O.O., Podljeghajev V.P. and Kazjuk T.Ju. (2024). Ekologho-ekonomichni aspekty rekreacijnogho lisokorystuvannja: ocinka efektyvnosti ta finansova stijkistj [Environmental and economic aspects of recreational forest use: assessment of efficiency and financial sustainability]. *Efektivna ekonomika*, no 6. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.14> (accessed 21 September 2025).
10. Rekreacijni punkty DP "Lisy Ukrainy". Available at: <https://e-forest.gov.ua/rekreatsiia/> (accessed 15 June 2025).
11. Skoljskij I., Seneta Z. and (2025). Kharachko T. Ocinka turystychno-rekreacijnogho navantazhennja ta rozvytku turystychnoji infrastruktury na terytoriji Rudkivskogho dendroparku [Assessment of tourist and recreational load and development of tourist infrastructure on the territory of Rudkiv Arboretum]. *Ekonomika ta suspiljstvo*, no 78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-161> (accessed 12 June 2025).
12. Shershun M.Kh., Mykytyn T.M. and Klym N.M. (2024). Upravlinnja nacionaljnymy pryrodnymy parkamy: dosvid Franciji dlja Ukrainy [Management of national natural parks: the experience of France for Ukraine]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannja. Naukovo-praktychnyj zhurnal*, no 4. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2024.319398> (accessed 10 October 2025).
13. Jarmoljuk D.I. (2024). Rekreacijne lisokorystuvannja: faktor stalogho rozvytku turyzmu [Recreational forest use: a factor in sustainable tourism development]. *Problemy suchasnykh transformacij. Serija: ekonomika ta upravlinnja*, no 13. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-13-12-02> (accessed 10 October 2025).
14. EU Forest Strategy for 2030. European Commission. An official website of the European Union. Available at: https://environment.ec.europa.eu/strategy/forest-strategy_en (accessed 02 November 2025).
15. European Green Deal. European Council. Council of the European Union. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-green-deal/> (accessed 02 November 2025).

Стаття надійшла: 04.11.2025

Стаття прийнята: 16.11.2025

Стаття опублікована: 21.11.2025